

ORIMATTILA KORKEAKALLIO

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Anssi Malinen 2004

Kaivauskertomus
ORIMATTILA KORKEAKALLIO

Kivikautisen asuinpaikan arkeologinen kaivaus 28.6.–2.7. ja 12.7.–16.7.2004

Anssi Malinen
Lahden kaupunginmuseo
Päijät-Hämeen maakuntamuseo
2004

Sisällys

1. Kohdetiedot	2
2. Johdanto	3
3. Mittaukset ja kaivausmenetelmät	4
4. Havainnot	4
5. Yhteenveto	6

Liitteet

1. peruskarttaote
2. yleiskartta
3. kaivauskartat
4. mv-negatiiviluettelo
5. diapositiiviluettelo
6. näyteluettelot

1. Kohdetiedot

Kunta Orimattila 560	Kylä Virenoja 420	Nimi Korkeakallio	Peruskartta 3111 01 Huhdanoja	p/i/z 6747 74 3429 71 ± 68
-----------------------------------	--------------------------------	-----------------------------	---	--

Mj-tyyppi asuinpaikka	Ajoitus kivikausi	Lkm 1	Lk II
---------------------------------	-----------------------------	-----------------	-----------------

Tila ja Rno
Peltola 4:102

Maanomistaja
Korvenoja, Leevi Matias ja Salme Liisa
Vanhatie 32
16310 Virenoja

Kohde ja ympäristö:

Kohde sijaitsee 3,2 km Orimattilan kirkosta luoteeseen Porvoonjoen pohjoispuolella. Asuinpaikka on Korkeakallio -nimisen mäen eteläpuolella peltojen ympäröimällä metsäalueella. Asuinpaikan kohdalla metsäalueella rinne on melko tasaista, mutta aivan sen luoteispuolella maasto kohoaa jyrkemmin pienen mäen laelle. Maaperä paikalla on moreenia, ja puusto valtaosin kuusta ja lehtipuita. Asuinpaikka on aivan mäen kiertävän peltotien vieressä. Peltoalueella on lisäksi kaksi löytökeskittymää, jotka sijaitsevat noin 1,5 ja 6 metriä metsäalueen löytöjä alempana. Löytökeskittymät näyttävät olevan toisistaan erillisiä, mutta asian varmistaminen vaatisi tarkemman pintapoiminnan.

Aiemmat tutkimukset:

2002 inventointi, H. Poutiainen ja A. Malinen
2003 koekaivaus, H. Takala
2004 kaivaus, A. Malinen

Löydöt:

2002 KM 33216:1-2; kvartsi-iskoksia
2003 KM 33825: 1-41; kvartsikaapimia, -uurrin, -ydin, -iskoksia
2004 KM 34545: 1-41; kvartsiveitsi, -ytimiä, -iskoksia

Mv-negatiivit:

2003 LKM 131626–131646
2004 LKM 133406–133423

Diapositiivit:

2003 LKM 33140–33157
2004 LKM 34568–34586

Huomautuksia:

Kiinteistötiedot on saatu maanmittauslaitoksesta, maanomistustiedot väestörekisterikeskuksesta.

2. Johdanto

Asuinpaikka löydettiin vuonna 2002 Lahden kaupunginmuseon tekemässä inventoinnissa, jolloin kahdesta koekuopasta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia. Kesällä 2003 paikalla tehtiin kaksi viikkoa kestänyt koekaivaus, jolla pyrittiin selvittämään asuinpaikan laajuutta ja ajoitusta. Ajoittavaa materiaalia paikalta ei kaivauksissa kuitenkaan löydetty. Rannansiirtymisen perusteella paikka ajoittuu Ancyclus-transgression maksimivaiheeseen. Tutkimuksissa asuinpaikka osoittautui hyvin pienialaiseksi, jossa löydöt ovat keskittyneet rajalliselle alueelle. Paikan edustalla olevalta pellolta löydettiin lisäksi pintalöytöjen perusteella kaksi pienehköä löytökeskittymää, jotka sijaitsevat metsäalueen asuinpaikkaa alempana. Järjestelmällistä pintapoimintaa pellolla ei ole kuitenkaan tehty.

Vuoden 2004 kaivauksen tavoitteena oli täydentää edellisen vuoden tutkimuksia. Silloin varsinaiselta kaivausalueelta tehtiin suhteellisen vähän löytöjä, mutta yksi koekuoppa osoittautui hyvin runsaslöytöiseksi. Tämän alueen tutkimisella toivottiin saatavan lisätietoa asuinpaikan käyttöön liittyvistä tekijöistä sekä edelleen puuttuvaa ajoittavaa materiaalia. Kaivaus oli osa Lahden kaupunginmuseon omaa tutkimustoimintaa.

Kaivaukseen käytetty työaika oli kaksi viikkoa. Lahden kaupunginmuseon muiden tutkimusten vuoksi kaivaus toteutettiin kahdessa viikon mittaisessa jaksossa, joiden välissä jouduttiin pitämään viikon tauko. Kaivauksen ajankohta oli 28.6.–2.7. ja 12.7.–16.7. Toisella viikolla osa ajasta (n. 2,5 työpäivää) käytettiin Orimattila Tuomalan kivikautisen asuinpaikan tutkimuksiin. Kaivauksen vastuullisena johtajana toimi FL Hannu Takala ja kenttätöjohtajana fil.yo Anssi Malinen. Muita työntekijöinä olivat ensimmäisellä viikolla FM Sami Viljanmaa, BA, fil.yo Aino Nurminen, fil.yo Tiina Äikäs, fil.yo Eero Leppänen sekä Lahden kaupungin kesätyöntekijät Anna Perälä ja Eetu Sorvali. Toisella viikolla kaivauksella työskentelivät edellä mainituista Aino Nurminen ja Eero Leppänen sekä lisäksi opiskelija Tuomas Takala ja miljöösuunnittelija Carita Uronen.

3. Mittaukset ja kaivausmenetelmät

Kaivausalue sijoitettiin edellisvuotisen koeojan luoteispään länsipuolelle mittaamalla kulmapaalujen paikat vuoden 2003 koordinaatiston kiinnityspisteiden perusteella. Kaivausalueen koko oli 2 x 5 m ja sen koordinaatisto on sama kuin edellisen vuoden tutkimuksissa. Koordinaatistossa x kasvaa luoteeseen ja y koilliseen. Korkeuspisteenä toimi edelleen vuoden 2003 korkeuskiintopiste, joka on merkitty maalilla vanhan koeojan länsipuolella sijaitsevaan maakiveen. Pisteen korkeus on 68,28 m mpy.

Kaivaus eteni pintaturpeen poiston jälkeen 10 sentin teknisinä kerroksina siten, että ensin kaivettiin viisi senttiä ja sitten toiset viisi. Välitasoja (5 cm) ei dokumentoitu muualla kuin ruudussa 199/411 olleen lieden kohdalla. Kaivausalueen pohja saavutettiin neljännessä tasossa muualla paitsi alueen neljässä itäisimmässä ruudussa, jotka kaivettiin tasoon viisi. Kaikki maa seulottiin neljän millimetrin silmäkoon seuloilla. Kaivettaessa havaituille esineille mitattiin tarkat koordinaatit, muut löydöt otettiin talteen 1 x 1 metrin ruuduissa.

4. Havainnot

Maaperä kaivausalueen kohdalla oli hietamoreenia. Pintaturpeen alla oli tumma humuksen ja noen sekainen hietakerros, jonka paksuus vaihteli muutamasta sentistä noin 20 senttiin. Tämän kerroksen alla oli ruosteenruskeaa hietaa, joka vaaleni syvemmälle mentäessä. Kerroksessa oli hyvin runsaasti kiviä etenkin sen yläosassa, syvemmällä niiden määrä väheni. Hietakerroksen alapuolella oli kova ja karkea vaaleanharmaa hiekka. Kulttuurikerrosta alueella ei havaittu, vaan hiedan värit olivat podsolimaannokselle tyypillisiä.

Ruosteenruskea hieta saavutettiin ensimmäiseen tasoon mennessä muualla paitsi ruuduissa 199/410 ja 411 sekä ruuduissa 199/414 ja 415, joissa tumma humuksen ja noen sekaisen maa näkyi kahtena läikkänä. Toisessa kerroksessa ruutujen 199/410 ja 411 läikän kohdalla paljastui pienten kivien keskittymä, jonka ympärille tumma maa rajoittui. Tässä vaiheessa kävi myös selväksi, että kyseessä on ihmisen tekemä rakenne, eikä luontaisesti syntynyt jälki. Kiveys nimettiin rakenne 1:ksi. Maa oli kiveyksen paljastuttua edelleen nokipitoista, mutta humuksen sekaista maata ei enää sen kohdalla ollut. Syvemmällä kiveys pieneni halkaisijaltaan noin 30

cm:iin ja katosi kolmanteen tasoon mennessä. Kivien välissä oli jonkin verran hiilipaloja. Värjäytynyt hiekka rajoittui kaikissa kerroksissa kiveyksen ympäristöön ja jatkui kiveyksen loputtua vielä noin kaksi cm kolmannen tason alapuolelle. Palaneita kiviä ei rakenteessa havaittu, mutta sen sijaan jonkin verran pientä kivimurua, joka voisi olla peräisin tulen rapauttamista kivistä. Myös kiveyksen koillispuolella olleesta suuresta kivistä oli lounaissivu rapautunut irti. Rakenne tulkittiin liedeksi. Löytöjä siitä ei juuri tullut, ainoastaan kaksi kvartsi-iskosta kolmannelta kerroksesta. Palanutta luuta rakenteessa ei ollut, mutta samassa ruudussa havaittiin neljännessä kerroksessa hieman luujauhoa. Myös ruudussa 200/414 oli hiukan jauhautunutta luuta neljännessä kerroksessa.

Kaikki kaivauksen löydöt olivat kvartsia, yhteensä niitä oli 1243 kpl. Esineitä oli ainoastaan yksi, mutta ytimiä oli melko runsaasti, yhteensä 16 kpl. Lähes kaikki löydöt tehtiin kaivausalueen itäpuoliskosta ja erityisesti ruuduista 199/413 ja 200/414. Runsaimmin löytöjä oli kerroksissa 1 ja 4. Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa löydöt olivat keskittyneet ruutuun 199/413 ja erityisesti sen lounaispuoliskoon kun taas neljännessä kerroksessa ruudun 200/414 eteläisimpään kulmaan ja ruudun 199/414 läntisimpään kulmaan. Myös ruutujen alueella olleen ison kiven alta löytyi runsaasti kvartsia. Viidennessä kerroksessa kaikki löydöt tulivat kerroksen yläosasta ja ne keskittyivät ruudun 200/414 eteläisimpään kulmaan.

Kaivauksen löydöt kerroksittain

	1. krs	2. krs	3. krs	4. krs	5. krs	yht.
Kvartsiesine/-teelmä	1	1				2
kvartsiydin	5	7	1	3		16
Kvartsi-iskos	316	214	116	410	169	1235
Yht.	322	222	117	413	169	1243

5. Yhteenveto

Edellisvuoden tapaan löydöt keskittyivät hyvin pienelle alueelle, vaikka niitä olikin huomattavasti runsaammin. Kaivausalueen itäpäässä kvartseja oli runsaasti, kun taas alueen länsipuoli oli hyvin vähälöytöinen. Löytöjen voimakas keskittyminen rajalliselle alueelle vahvisti käsityksiä siitä, että paikalla on oleskeltu lyhytaikaisesti.

Asuinpaikan keskeisestä löytöalueesta on tässä vaiheessa epäilemättä suurin osa kaivettu. Tutkimatonta aluetta on kuitenkin nyt kaivetun alueen etelä- ja vuoden 2003 koojan länsipuolella. Todennäköisesti tutkimuksellisesti kiinnostavaa aluetta on kuitenkin enää vain muutamia neliömetrejä. Ainakaan toistaiseksi kaivausten jatkaminen ei ole kannattavaa. Sen sijaan pellolla sijaitsevien löytöpaikkojen ja niiden ympäristön järjestelmällinen pintapoiminta ja korkeusmittaukset voisivat tuoda uutta tietoa alueen käytöstä eri vesistövaiheissa.

Lahdessa 25.8.2004

Anssi Malinen

Pk-ote 3111 01 Huhdanoja ja 3111 04 Orimattila, Mk 1:20 000
 Maanmittauslaitos, perus-cd ja käyrä-cd 2001

- Orimattila Korkeakallio
- pintapoininnan löytöalueet

ORIMATTILA
KORKEAKALLIO 2004

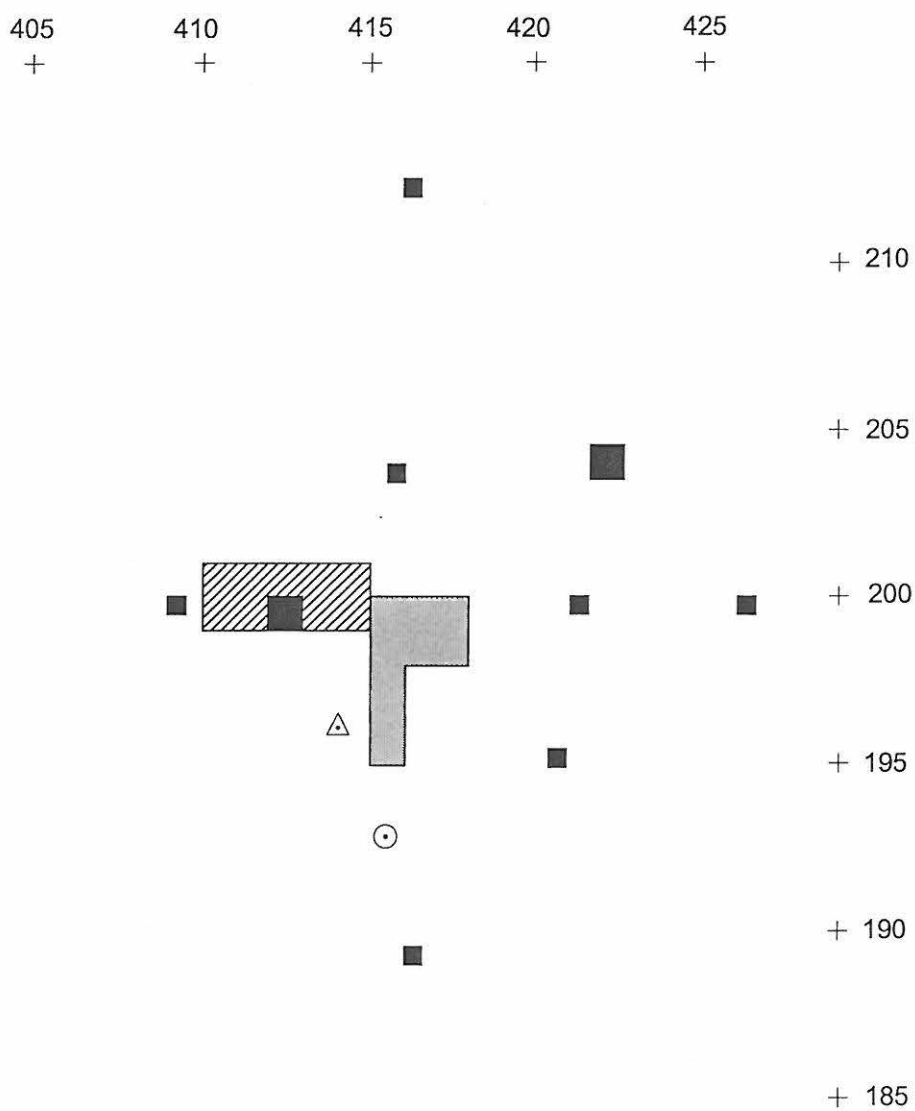
Liite 2

Yleiskartta
Mk 1:200

Piirt. Anssi Malinen

- kaivausalue 2004
- koekuoppa 2003
- kiinnityspiste
- korkeuspiste
- kaivausalue 2003

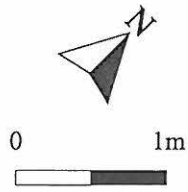

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

Kaivausalue

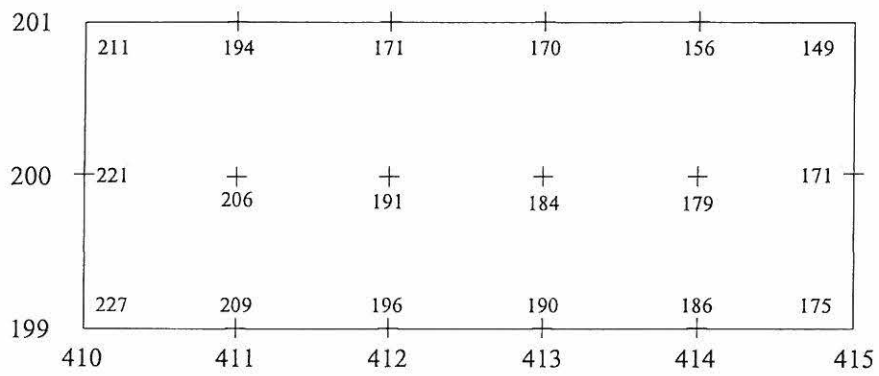
Mk 1:50

Kp 68,278 m mpy
Koje 173

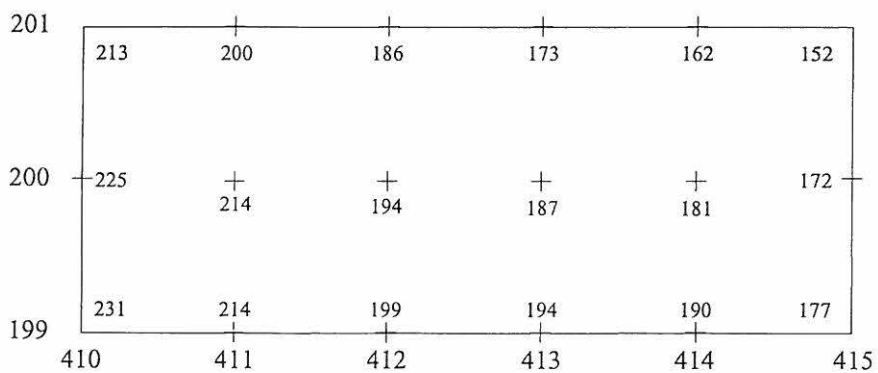

Piirt. E. Leppänen

Pintavaaitus

Taso 0

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE

Taso 1

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy

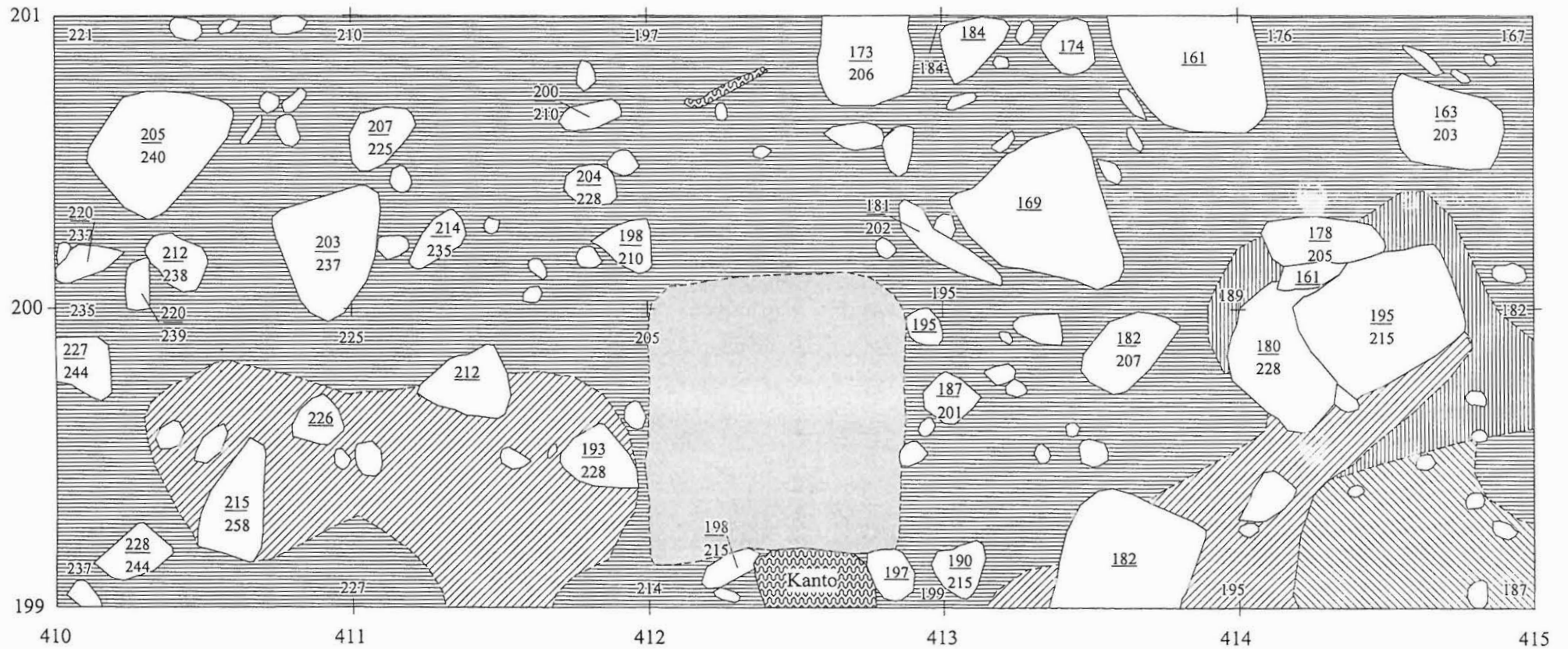
Koje 173

Piirt. E. Leppänen

Legenda

	Ruosteenruskea hieta		Vaaleanruskea hieta
	Tummanharmaa sekoittunut hieta, jossa humusta ja nokea		Koekuoppa 2003
	Tumma hieta, jossa runsaasti nokea ja humusta		Kivi
			Juuri

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE

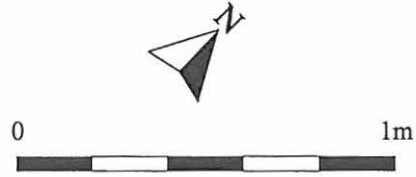
Taso 2a

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy

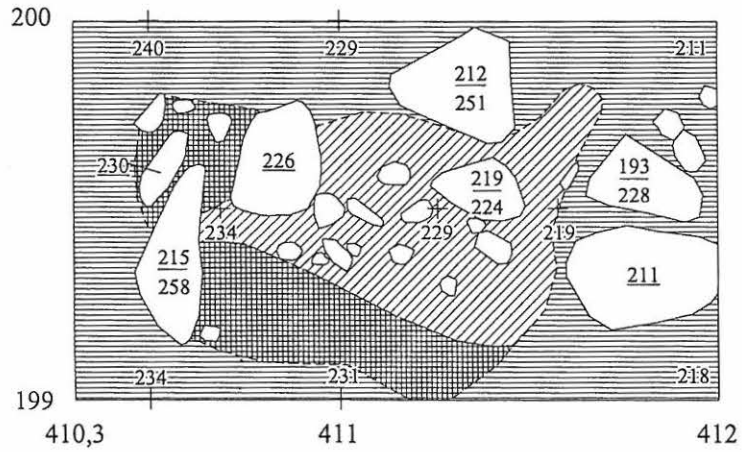
Koje 173

Piirt. E. Leppänen

Legenda

- Ruosteenruskea hieta
- Tumma hieta, jossa runsaasti nokea ja humusta
- Tumma hieta, jossa nokea ja humusta
- Kivi

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE

Taso 2

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy

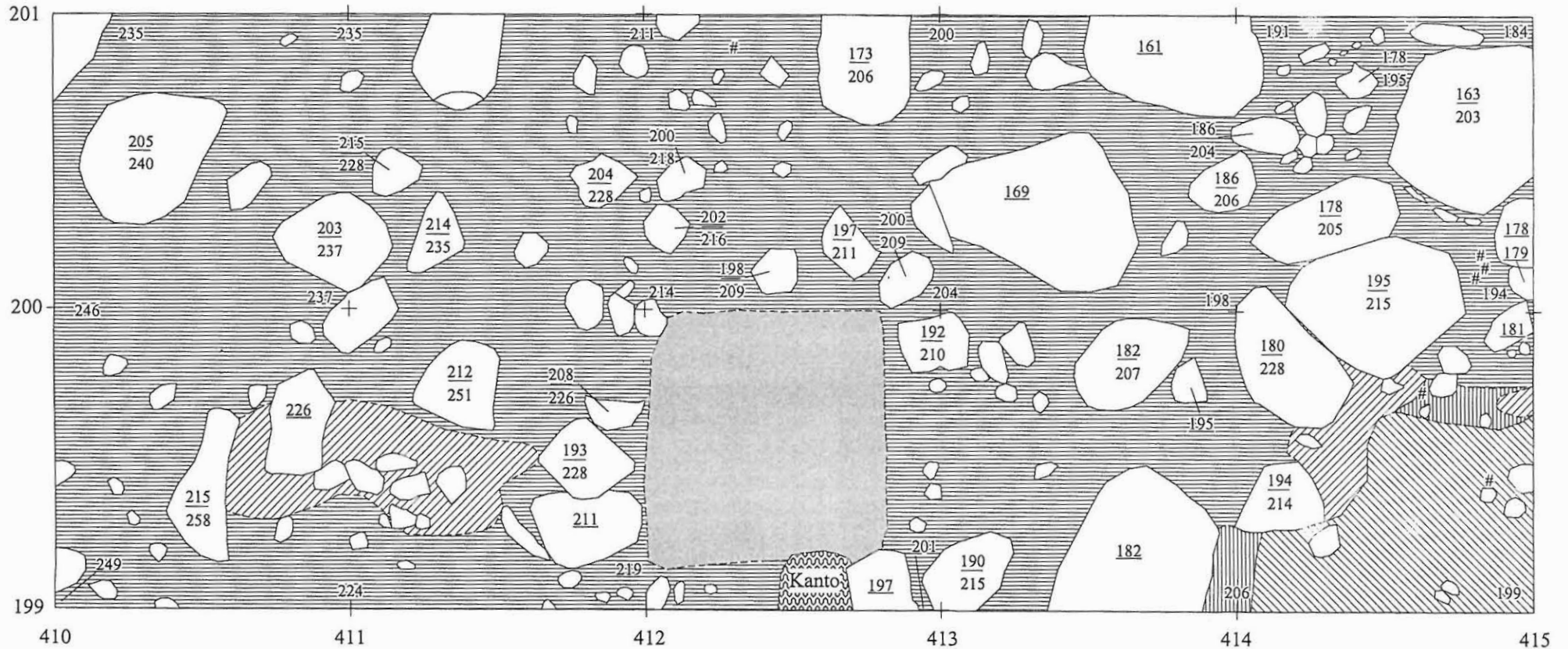
Koje 173

Piirt. E. Leppänen

Legenda

	Ruosteenruskea hieta		Vaaleanruskea hieta
	Tummanharmaa sekoittunut hieta, jossa humusta ja nokea		Koekuoppa 2003
	Tumma hieta, jossa runsaasti nokea ja humusta		Kivi
		#	Hiili
			Juuri

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE

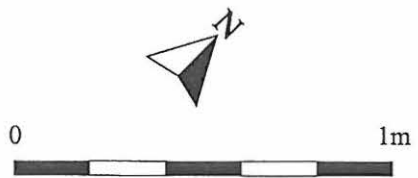
Taso 3a

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy

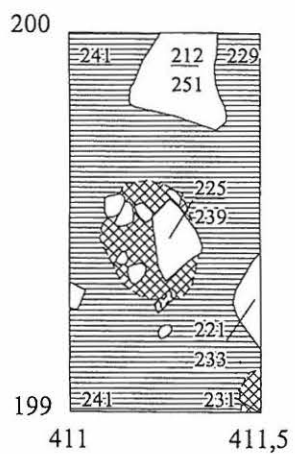
Koje 173

Piirt. E. Leppänen

Legenda

- Ruosteenruskea hieta
- Tumma värjäytynyt hieta, jossa nokea
- Kivi
- Juuri

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE

Taso 3

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy

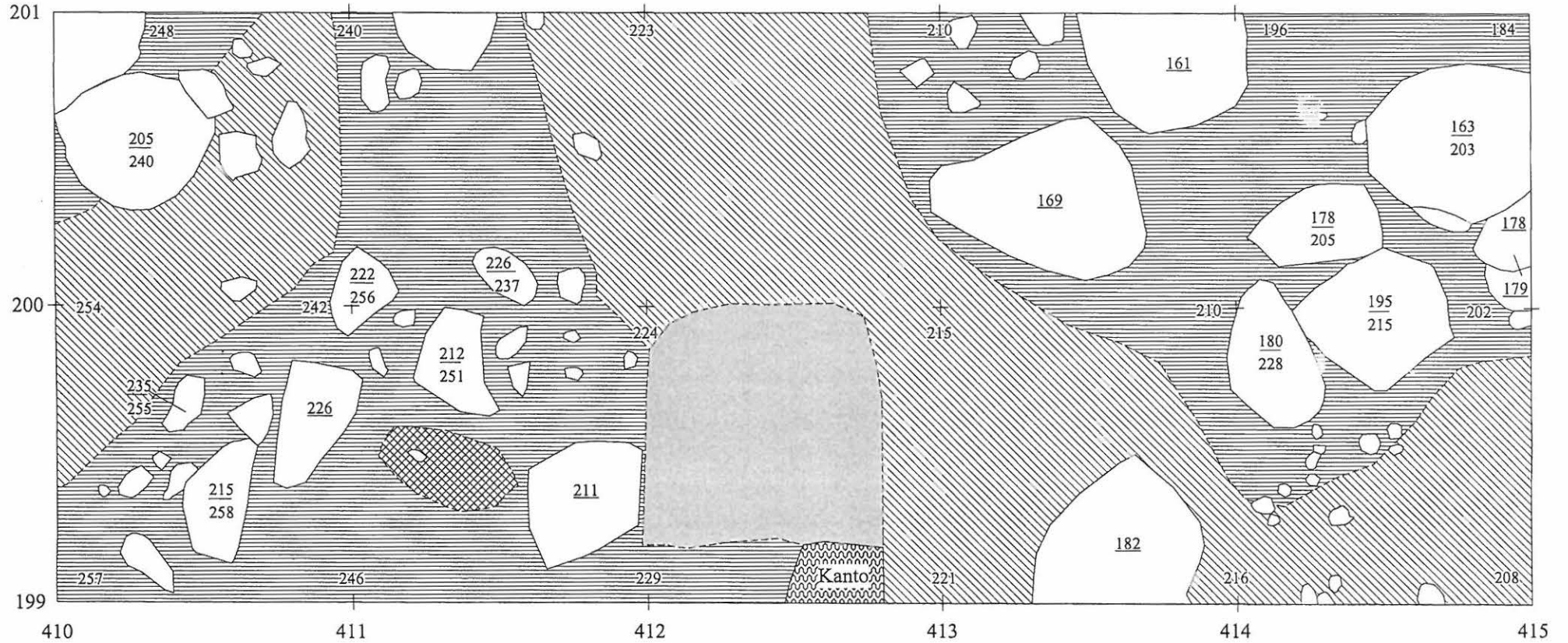
Koje 173

Piirt. E. Leppänen

Legenda

- Ruosteenruskea hieta
- Vaaleanruskea hieta
- Tumma värjäytynyt hieta, jossa nokea
- Koekuoppa 2003
- Kivi
- Juuri

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE

Taso 4

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy

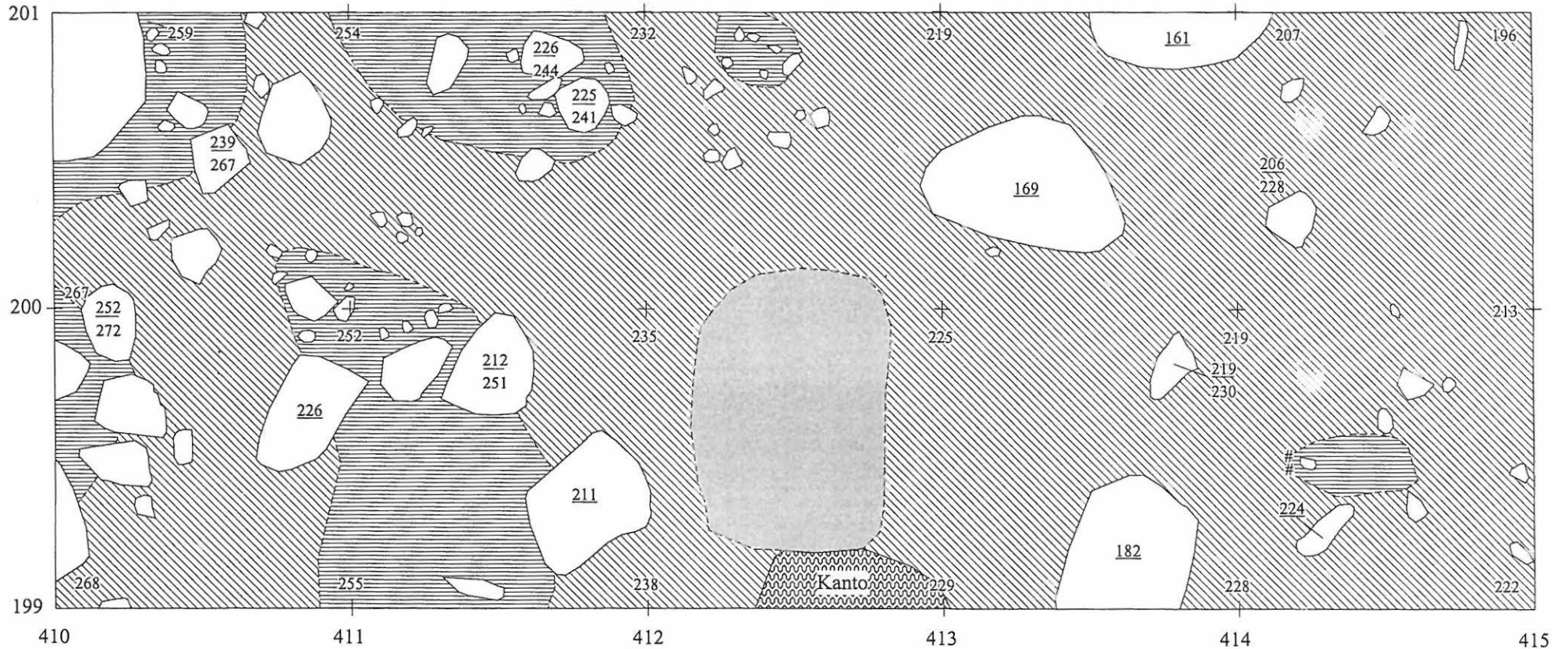
Koje 173

Piirt. E. Leppänen

Legenda

- Ruosteenruskea hieta
- Vaaleanruskea hieta
- Koekuoppa 2003
- Kivi
- Hiili
- Juuri

Liite 3:8

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE

Taso 5

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy

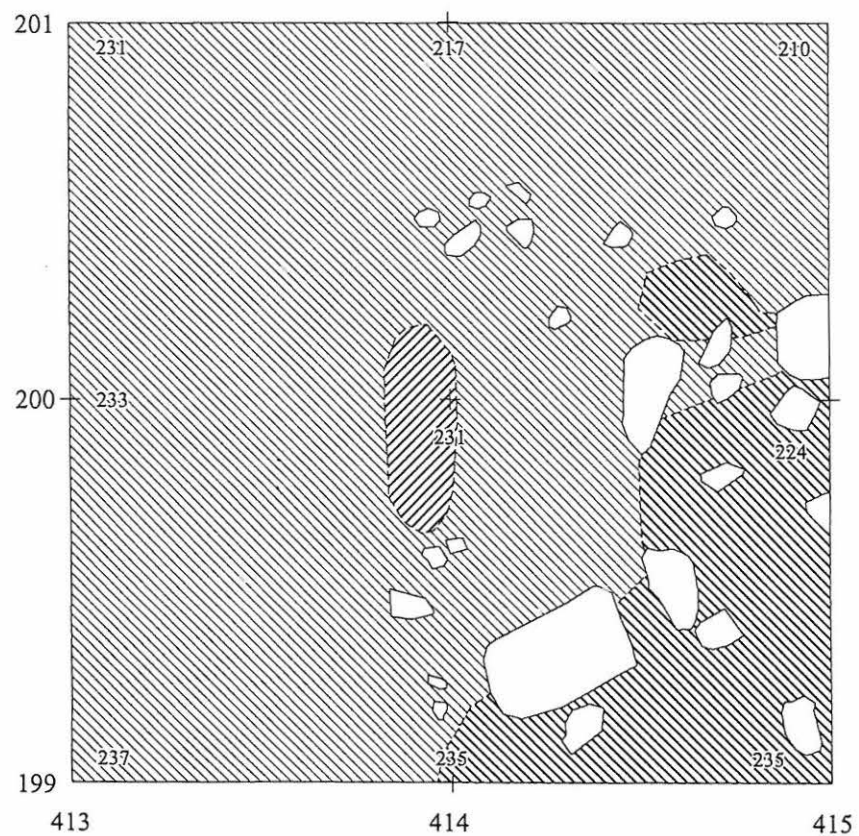
Koje 173

Piirt. E. Leppänen

Legenda

- Vaaleanruskea hieta
- Vaaleanruskea karkea hiekka
- Vaaleankeltainen hiesu
- Kivi

ORIMATTILA KORKEAKALLIO 2004

KAIVAUSALUE
Leikkauskartat

Mk 1:20

Kp 68,278 m mpy
Koje 173

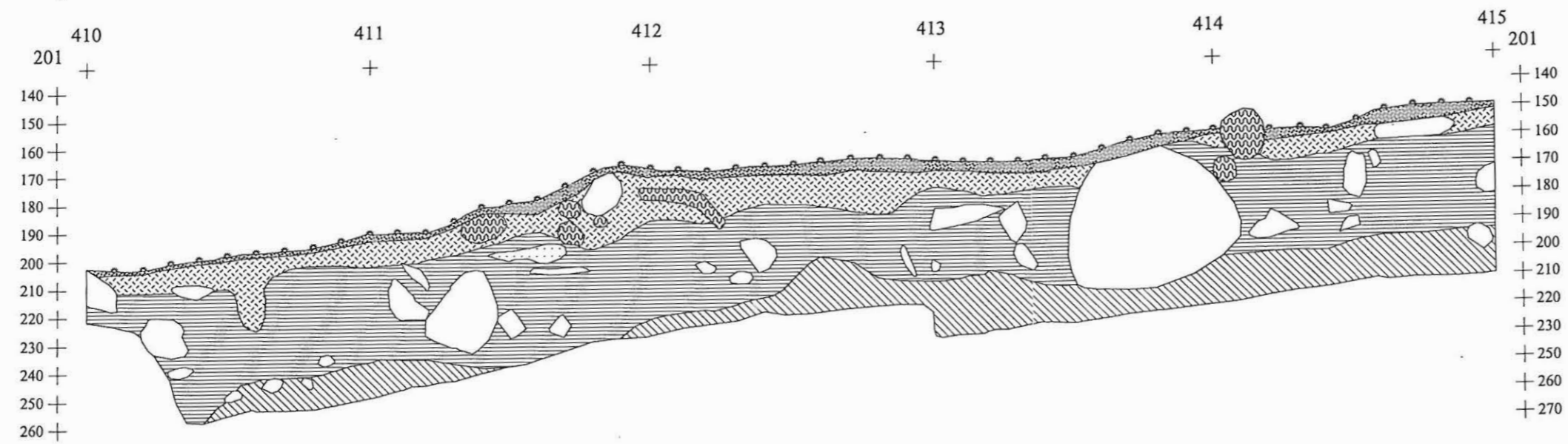
Piirt. E. Leppänen

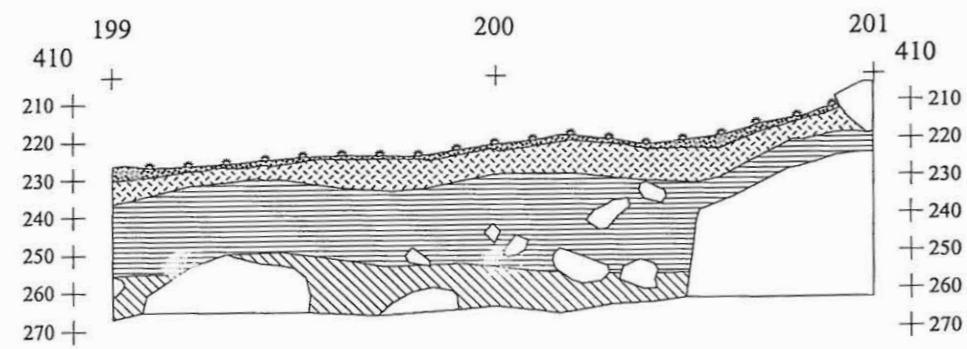
Legenda

- Ruosteenruskea hieta
- Vaaleanruskea hieta
- Pintaturve
- Humus
- Vaaleanharmaa hieta
- Kivi
- Juuri

Pohjoisleikkaus

Länsileikkaus

Orimattila Korkeakallio 2004

Valokuvaluettelo, mv-negatiivit

Alkuperäisiä mv-negatiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.
Kuvaaja: Anssi Malinen

nro	pvm	aihe	suunta
133406	28.6.	Kaivausalue ennen pintamaan poistoa	koillisesta
133407	29.6.	Taso 1	koillisesta
133408	”	Taso 1	lounaasta
133409	”	Työkuva, toista kerrosta kaivetaan. Vasemmalta Sami Viljanmaa, Anna Perälä, Aino Nurminen, Tiina Äikäs ja Eero Leppänen	luoteesta
133410	1.7.	Taso 2	koillisesta
133411	”	Taso 2	lounaasta
133412	”	Rakenne 1 tasossa 3a	lounaasta
133413	2.7.	Työkuva, E. Leppänen piirtää kaivaustasoa, oikealla A. Perälä	
133414	”	Taso 3	koillisesta
133415	”	Taso 3	lounaasta
133416	12.7.	Taso 4	koillisesta
133417	”	Taso 4	lounaasta
133418	13.7.	Taso 5 (pohja)	koillisesta
133419	14.7.	länsileikkaus	koillisesta
133420	”	Pohjoisleikkaus, länsipääty	kaakosta
133421	”	Pohjoisleikkaus, itäpääty	kaakosta
133422	”	Työkuva, Tuomas Takala ja E. Leppänen dokumentoivat kaivausalueen leikkausta	
133423		Kaivausalue peitettyinä	koillisesta

Orimattila Korkeakallio 2004

Valokuvaluettelo, diapositiivit

Alkuperäisiä diapositiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.
Kuvaaja: Anssi Malinen

nro	pvm	aihe	suunta
34568	28.6.	Kaivausalue ennen pintamaan poistoa	koillisesta
34569	29.6.	Taso 1	koillisesta
34570	”	Taso 1	lounaasta
34571	”	Työkuva, toista kerrosta kaivetaan. Vasemmalta Sami Viljanmaa, Anna Perälä, Aino Nurminen, Tiina Äikäs ja Eero Leppänen	luoteesta
34572	1.7.	Taso 2	koillisesta
34573	”	Taso 2	lounaasta
34574	”	Rakenne 1 tasossa 3a	lounaasta
34575	2.7.	Työkuva, E. Leppänen piirtää kaivaustasoa, oikealla A. Perälä	
34576	”	Taso 3	koillisesta
34577	”	Taso 3	lounaasta
34578	”	Työkuva, neljättä kerrosta kaivetaan. Edessä T. Äikäs ja S. Viljanmaa, takana Eetu Sorvali ja E. Leppänen	koillisesta
34579	”	Työkuva, kiveä nostetaan kaivausalueelta, vasemmalta E. Sorvali, S. Viljanmaa ja E. Leppänen	
34580	12.7.	Taso 4	koillisesta
34581	”	Taso 4	lounaasta
34582	13.7.	Taso 5 (pohja)	koillisesta
34583	14.7.	länsileikkaus	koillisesta
34584	”	Pohjoisleikkaus, länsipääty	kaakosta
34585	”	Pohjoisleikkaus, itäpääty	kaakosta
34586	”	Työkuva, Tuomas Takala ja E. Leppänen dokumentoivat kaivausalueen leikkausta	

Korkeakallio 2004

Hiilinäytteet

nro	pvm	x	y	z	krs.	konteksti	tila
1	1.7.	199,35	411,40	232	3	rakenne 1	
2	1.7.	199,40	411,15	233	3	rakenne 1, kiven alta	lähetetty ajoitukseen
3	2.7.	199,35	411,35	238	3	rakenne 1	
4	2.7.	199,40	411,25	240	3	rakenne 1	

maanäytteet

nro	pvm	x	y	z	krs.	konteksti
1	1.7.	199,30-60	411,00-45	226-238	3	rakenne 1
2	2.7.	199,30-60	411,10-45	231-241	3	rakenne 1